

D.

De lærde Skoler.

I. Hædsbeviisninger, Befordringer
og Afgang.

Den 28 Jan. d. N. ere Rector ved Nykøbing Cathedralsskole, Mag. S. N. J. Bloch, og Overlærer ved Christiania Cathedralsskole S. Platon udnævnte til Riddere af Dannebrog.

Den 2 Jan. 1811 er Rector ved den lærde Skole i Frederiksborg, Mag. B. Bendtsen, udnævnt til Professor med Rang i 6te Classe No. 13 *).

Den 11 Jan. d. N. er Overlærer ved Christiania

*) Denne Befordrings Anmeldelse i disse Annaler er i sin Tid bleven forglemt.

nia Cathedralsskole, P. Arnesen, efter Ansøgning i Raade entlediget fra dette Embede.

Den 10 Febr. f. A. er Overlærer C. U. Lund entlediget fra sit Lære-Embede ved Horsens lærde Skole.

II. G a v e r o g L e g a t e r.

Hentæggelse af 2000 Rd. aarlig fra det Ankerste Fideicommiss til Understøttelse for trængende Disciple i Christiania Cathedralsskole.

Under 24 Decbr. f. A. har det behaget Hs. Majestæt allernaadigst at bestemme, at 2000 Rd. D. C. aarligen maae udredes af det Bernt-Ankerste Fideicommisses Midler til Christiania latinske Skole til Understøttelse for de Disciple, hvis Underholdning disses Fædre eller Forsørgere maatte mangle Evne til, uden saadan Hiælp at bestride; ligesom at Uddelingen af bemeldte Sum skal bestemmes af et Medlem af Overtilsyns- og Forligelses-Commissionen og en af Administratorerne, samtlige af bemeldte Fideicommiss, samt et Medlem af Skoleraadet; og at ved det aarlige Regnskab fremlægges Specification over de Personer,

til hvilke disse Understøttelser ere blevene uddeelte, og hvormed til Enhver især.

III. N e c r o l o g

(meddeelt).

Den 17 Januar 1812, døde Mag. Carl Frederik Schultz, Rector ved den lærde Skole i Roeskilde. Han var fød. d. 10 Novbr. 1763. Hans Fader, Christopher Schultz var Domprovst til Roeskilde Domkirke i en lang Række af Aar, og opnaaede en høi Alder: 83 Aar. Hans Moder Anne Marie Reimarus, en Datter af Superintendent Reimarus, døde for faa Aar siden, 77 Aar gammel. Vor Afdøde var den yngste af mange Søner. Han blev sat i Roeskilde Skoles nederste Lectie 1772, og erhvervede sig giennem hele sin Skolegang sine Læreres eensstemmige Roes for sine Anlæg, Klid og Sædelighed. Herom vidne de gamle Skoleprotokoller, hvor der ved hver fuldendt Examen i Skolen vedfoies af Rector et kort Vidnesbyrd om hver Discipel. Aar 1781 i Sept. blev han af daværende Rector, Magister (siden Justitsraad) Saxtorph dimitteret til Academiet med et særdeles hæderligt Testimonium, som, udflydt af denne retskafne, men yderst strænge Rectors Pen, har særdeles Vægt.

Iblandt andet findes disse mærkelige Ord: "brevi tempore læta futuri profectus omina habuit; eminebat enim jam tum in puero ardor discendi et honestatis studium, ut non solum litteras quam diligentissime coleret, sed et divino quodam instinctu improborum et male feriatorum consortium cane pejus et angve fugeret. Denne udmærkede Flid og Eædelighed bevarede han ved Høiskolen. Efter velfuldendte foreløbige Examina, tog han allerede i Junio 1784 sin Skole Embeds-examen (den saa kaldte store philologiske), og erholdt *Laudabilem*. Efter sin forrige Rectors kjerlige Indbydelse indtraadde han som 2den Lectie-Herer 1785 i den Skole, han nys havde forladt, og med inderlig Kierlighed til denne Skole har han i samfulde 26 Aar været dens utrættelige Lærer. Aar 1786 blev han 3die Lectie-Herer, og fra 1795 var han i Mag. Sevels Eædelighed Vicarius for Conrector. Aar 1797 fik han Prædicat som Subrector og 50 Rd. Tillæg som Godtgjørelse for Tabet af 5te Lectie-Horerens uviste Indtægter. 1799 overdroges ham efter fgl. Resolution. Underviisning i det Tydske Sprog i øverste Lectie, (hvilken allerede en Tidlang havde været indført) med 30 Rd. aarlig Løn. 1800 blev ham forundt et aarlig Tillæg af 150 Rd., med Hensyn til, at hans Embedsløn endnu ikke udgjorde mere end 300 Rd., at hans Vicariat intet

indbragte ham, og."fordi, saa lod den Kongl. Resolution,, han stedse havde viist sig som en duelig og retskaffen Lærer." 1801 blev han virkelig Conrector med fast aarlig Løn 650 Rd., som siden blev forhøiet til 900 Rd. 1806 fik Skolen en forandret Indretning, og, istedet for at han forhen som Conrector havde deelt Ugen med Rector og underviist blot i den saa kaldte Mesterlectie, blev ham nu Underviisning i flere Classer til Deel. Men hans Embedsiver fordobbledes, og den gjorde, at han med hierteligt Benskab antog sig de nye Lærere, ved hvis Hielp han haabede fornyet Held for sin Skole. 1808 blev han constitueret Rector, da Dr. og Prof. Tauber blev i Raade entlediget formedelsst Alderdom; 1810 blev han udnævnt til Rector med 1200 Rd. aarlig Løn og 100 Rd. til Huusleie. 1811 forundtes ham et Tillæg af 300 Rd. Men han nød kun disse sine forbedrede Aar kort.

1798 havde han giftet sig med Ane Marie Hass, som fødte ham 4 Børn, hvoraf den ældste kun er 12 Aar.

Hans Skrifter

ere foruden hans Magister. Disputatø: de disciplina veterum, cum ea, quæ apud nos viget, com-

Universitets og Skole-Annaler 1812. 1 B. G

posita. Hafniæ 1791, en Oversættelse af Cicero's Brutus, og nogle Skolestrifter.

Hans Medlærere og Disciple begræde hiertelig hans Tab; thi han var Lærernes fortroelige Ven og Disciplenes kjerlige Fader.

IV. H ø i t i d e l i g h e d e r.

I. Ved Odense Cathedralsskole.

(meddeelt).

Hø. Majestæts Fødselsdag, d. 28 Jan., blev, efter foregaaende Indbydelse ved et af Hr. Professor Rector Heiberg forfattet Indbydelseskrift om Grækernes og Rømernes Musik*), samme Dag høitideligholdt paa Gymnasiet's store Høresal ved en Tale af Hr. Overlærer Bjørn, som handlede om, hvad saavel Oplysning i Almindelighed som Videnskaber i Særdeleshed kan bidrage til Folks Lykkelighed. Taleren gik ud fra den Sætning, at Folkets Vel er hver enkelt Borgers Vel; jo flere lykkelige Borgere en Stat tæller, desto lykkeligere er den; men Mennesket føler sig desto lykkeligere, jo flere, større og varigere de Glæder ere, som det nyder; disse Glæder inddeelte Taleren i de grovere sandfelige, de finere sandfelige, og de mentale. Først berørte han de grovere sandfelige, som de, der ere de første

*) Som er anført i dette Hefte S. 1 ff.

i, bort Liv, og viste, hvorledes disse afstige i deres Værd, eftersom Fornuften mere og mere opklares, og at deres Varighed kun er kort. Vel ere de den menneskelige Natur medfødte, men de udarte let til vilde Udsvævelser, naar Fornuften ikke styrer dem; ja selv endog om Fornuften styrer dem, have de dog den Ufuldkommenhed, at deres Nydelse allene indskrænker sig til os selv, og de opvække altsaa aldrig Almeenaand. Langt flere Fordele have derimod de finere sandfelige Glæder, da de ved den Flid og Anstrængelse, deres Nydelse foster Sielen, sætte samme i Virksomhed, og bidrage derfor mere end hine til Ejeleevnernes Udvikling. De have ogsaa det Fortrin, at, da disse Glæder endog forøges ved Meddelelse, saa opvække de ikke Egoisme eller Egennytte. Men langt over begge disse Slags Glæder hæve sig de mentale; da de ere afhængige af Sielen allene og ikke af udvortes Omstændigheder, saa kan den forskaffe sig dem, naar den vil, og saa ofte den vil. Ved Exempler viste Taleren, at Sielen føler disse Glæder ved at beskue sine egne og andres Fuldkommenheder, og at de vare desto større, jo større de Fuldkommenheder vare, som den beskuede, hvorfor ogsaa de religiøse Glæder med Rette henregnes til de største blandt alle.

Efterat have gienngaaet disse 3 Slags Glæder, viste Taleren, at alle de Gønder, som

Mange have fremstillet som Følger af Oplysning, langt fra ikke ere det, men snarere følge af Banfundighed, da den Uoplyste ei viner Forbindelsen imellem sit eget og andres Vel, men er blot egennyttig, saasom han ei kiender andre Glæder i Livet end de sandselige. Vel har Hierarchiet engang sat Oplysningen i Band, men det var heller ikke Folkets Lyksalighed, men Egennytte og Herskesyge, den svævede Hierarchiets Øpperste for Dinene. Ligeledes anførtes flere berømte Mænd, som have anseet Oplysningen for at have en skadelig Indflydelse paa Staten; men Taleren viste, at saavel Fornuften som Erfaringen lærer Urigtigheden heraf; thi hos de raade Folkeslag ere store Forbrydelser ikke saa sjældne, som hos de mere cultiverte.

Den Indvending, som Adskillige have fremstillet, at almeen Oplysning er et Ideal, som vi seent eller maaskee aldrig naae, besvarede Taleren ved at henvise til Oplysningens langsomme Gang, og at man ei maa vente, i faa Aar at see et Folk gaae over fra uoplyst til oplyst, men, endskiøndt Maalet er langt borte, dog stræbe efter at nærme os til samme, om vi endog ei kunde naae dets yderste Grændser. Derfor viser Fædre i nelandets Ven sin Iver for sine Medborgeres Held ved af alle Kræfter at bidrage til Oplysningens Fremme; thi som hiin store atheniensiske

Statsmand Pericles siger: "jo mere cultiveret Mennesket er, jo flere Hjelpemidler har han til at indpræge i Hjertet de ædleste Følelser, til Dyden, til de reneste Fornøielser, til den eneste sande Lyksalighed; jo mere cultiveret Folket er, jo mere kan det under heldige Omstændigheder uddannes baade til Forædling og borgerlig Lyksalighed."

Endnu viste Taleren i Korthed, den Indflydelse, Videnskaberne have paa Menneskets Lyksalighed, og det saavel ved at forfine og forædle de grovere sandkelige Glæder, som især ved at forædle og opløse Sielen, og forskaffe deres Dyrkere utallige Sieleglæder.

Endelig efterat have viist, hvad Grund Fædrelandets varme Ven har til at fryde sig ved at vende Biet hen paa Tvillingriget og see, hvor levende den Grundfætning har i de sidste Decennier svævet Landsfaderen for Dinene: at hos den Unge skal nedlægges Epiren til den Ead, som hos Borgeren skal bære moden Frugt, og efterat have ønsket Held og Velsignelse over Kongen og Folket, sluttedes Talen med dette Guldbergs Ønske:

Det Sande, det Gode, det Skønne

Du hylde som Barn og som Mand,

Og Himlen din Wandel skal lønne

Med Salighed over dit Land. —

Bryder alle Hierter ud:

Evagt er Etov; — o styrk ham Gud!

Den 7 Jan. blev Adjunct N. F. Møller t; offentligen indsat i sit Embede som Lærer ved Odense Skole. Handlingen, som fandt Sted paa Gymnasiet's store Hørsal, bivaandedes efter Indbydelse i Byens Aviser af en talrig Mængde af Stedets og Egnens Honoratiore, Embedsmænd og Borgere. Indsættelsen selv skete af Hr. Rector Professor Heiberg ved en dansk Tale, hvori han søgte at vise, at Læreres indbyrdes Eenighed kan bidrage saare meget til at gjøre det offentlige Underviisningsarbejde gavnligere, lettere, behageligere. Derpaa holdt Hr. Adj. Møller selv en Tiltrædelsestale, hvis Thema var: Røgle af de Gienstande, til hvis Opnaaelse Lærerne i broderlig Gendrægtighed kan samvirke, for at Viemedet med den lærde Underviisning kan werde opnaaet.

2. Ved Nyborg Skole.

Hs. Majestæts Kongens Fødselsdag blev d. 31 Jan. i Overværelse af en talrig Forsamling af Byens Embedsmænd og andre Indbudne høitideligholdt ved en Tale af Skolens Rector, Hr. E. Munthe, i hvilken han henlede Tilhørernes Opmærksomhed paa de Belgierninger, som Twilling-

riget i det henfarne Aar modtog af Frederiks
 veldædige Haand. "Har ei vor Konge — sagde
 Taleren blandt andet — rørt over Embedsmændes
 billige Klager, faderligen lindret deres Aar
 ved et overordentlig Tilskud? Ei retteligen søgt at
 sætte Efranker for de hyppige Egtteskabsbrud og
 den umættelige Vindesyge? Ei alvorligen befalet
 Dannersprogets Dyrkelse i de Provindser, hvor
 vort Modersmaal var hidindtil deels ganske ube-
 kiendt, deels endog foragtet? Ei rigeligen under-
 støttet unge Studerende paa deres videnskabelige
 Reiser i og udenfor Landet? Ei viseligen besluttet,
 for at gjøre Kundskabøveien mindre besværlig og
 farlig for Norges Sønner, og end mere opvække
 Rappelysten blandt Musernes Dyrkere, hist at
 aabne et nyt Tempel for Minerva, der, glad over
 denne Hædersgave, vil sikkert velsigne Folket og
 Efterslægten med de herligste Frugter? Ja, har
 han ei menneskekierlig vendt sit Blik selv til hine
 Ekræffens og Jammerens skumle Boliger, hvor
 den Forsørte ei sielden vorder fordærvet, og den
 Fordærvede forhærdet? Ei naadig budt, i en høiti-
 delig Forsamling af Statens ypperste Mænd at
 løse deres Lænker, som gave utvetydige Tegn paa
 et forandret Levnet? Ei villig tilladt de Midler,
 hvorved Fængslerne maaskee engang kunde blive til
 det, som alle Gode længe have ønsket, til Forbe-
 dring, ei til Fordærvelse; hvorved hine Ulykkelige

kunne ledes fra Mørke til Lys, fra Last til Dyd, fra Evang til Frihed, fra Jammer til Glæde?" Efter at have ledsaget denne Fremstilling med de Opmuntringer hvortil Dagen og Materien gav Anledning, og med passende Opfordringer til den forsäumlede Skoleungdom, strøede Taleren en Mindeblomst paa Ynglingens, Hans Christian Sørensens Grav, hvilken haabesfulde Discipel der i Skolen Døden nylig havde udrevet af en sm Moders, af elskende Læreres og Medbrødres Arme.

3. Ved Roeskilde Skole.

(meddeelt).

I Anledning af sal. Rector, Mag. C. F. Schultz's Død *) blev der foranstaltet en Sørgehoitid af hans Medlærere og Disciple paa Skolen i Roeskilde d. 24 Febr. 1812. Musiksalen i Skolens anden Etage var behængt med Gestens af sorte Krands; overalt og for alle Binduer hang lange, sorte Gadinier. I Salens Baggrund var opreist et Stillads, sort malet og hvori var anbragt tre Transparenter. I det første læstes den Hensarnes Navn, Fødsels- og Dødsdag; i den

*) See ovenfor S. 95.

midterste og største var malet en Minerva med
 Hielm, fransende den Hensarnes Urne med en
 Egefrands, hvori der var flettet Forglemmigeier.
 Den anden Haand holdt Gudinden sørgende til
 Kinden. Hendes Spyd laae bag Mausoleet, og
 paa Foden sad hendes Ugle. Over Urnen svæve-
 de en Sommerfugl. I det nederste Transparent
 stod: Den Retfærdiges Ihukommelse
 er til Velsigneise. Paa hver Side og om-
 fring Stilladset hang lange tykke Krands og Fe-
 stons. Omkring Transparentet var Orchestret,
 som, nogle faa undtagne, der til Accompane-
 mentet vare fornødne, bestod af Schultz's Medle-
 rere, Disciple og Venner. Sørgeomusiken var
 componeret af Skolens Cantor, Hr. Hartmann,
 og Texten af Hr. Adjunct Smith. Hr. Amtspræs-
 tidder Hertz, den franske Lærer Mr. de Clo-
 zier og Hr. Hartmann selv udførte de van-
 skeligste Sangpartier, og Chorene samt Choralerne
 bleve afslangne af Disciplene. Til Høitiden vare
 Byens og adskillige af Omegnens Honoratiore,
 Embedsmænd, Præster, og den Afdødes Venner
 indbudte ved et Epicedium paa latiniske Vers af
 Hr. Adjunct Ribiger, der, saavel som Hr. Ad-
 junct Smith, havde dobbelt Grund til af Hiertet
 at begræde Skolens Tab, da de begge havde væ-
 ret den Saliges Disciple. Den sidste holdt Taler
 frit staaende foran Transparentet — og de Tilhæ-

deværende, henved 150, Tilhørere gave ved deres Taarer og den dybe Stilhed, der herskede i Salen under hele Festen, det tydeligste Vidnesbyrd paa deres hiertelige Deeltagelse i Skolens Sorg, deres Kierlighed for den Afdøde og deres Tilfredshed med Festen. Først da alle vare forsamlede i Læseværelserne, bleve de af en Lærer indbudne at træde op i Salen, hvor en anden Lærer rangerede dem paa deres Sæder. Hele Festen varede lidet over 2 Timer.

Hr. Adjunct Smith havde valgt sig til Motto for sin Tale de Ord, som stode paa det underste Transparent. Talen selv havde til Hovedindhold den Afdødes velfortiente Roes. Efter en Indledning, hvori han fremstillede den Trøst, som den Dydige herlige Minde indgjød det sorgende Hjerter, hvorledes det ansaae Ytringen af sin Erkiendtlighed for sin kiæreste og helligste Pligt, skildrede han de Følelser, som maatte opfylde alle Schultz's Disciple, Embedsbrødre og Venner, i det de mødtes for at ihukomme den Afdøde paa det Sted, hvor han i samfulde 26 Aar saa hæderligen havde tilbragt sit Liv, hvor han havde selv som Barn lagt den Grundvold, paa hvilken hans dyderige Livsbygning var opført. I det Taleren nu fremstillede hans Levnetshistorie, havde han deels Leilighed til at udkaste hans Billede som Skolemand, Disciplenes faderlige, Lærernes fortrolige

Ven, som Huusfader, Statsborger og Omgangs-
 ven; deels til, ved at henvende sig særskilt til
 Disciplene, sine Medlærere og de Afdødes Benner,
 at vise, hvorledes den Retskafnes Minde kunde
 være alle til Belsignelse, til Trøst og Efterligning.
 Talen endtes med Bøn til Gud. I Anledning af
 den Afdødes Skoleliv priste Taleren hans utræt-
 lige Glid, hans Sagtmodighed, alvorlige Mildhed
 mod Disciplene, hans Fredsommelighed og Ven-
 skabelighed mod Lærerne, hans fældne Gave at
 forbinde den Anseelse, der tilkom ham som deres
 Foresatte, med en saa høi Grad af fordringsløs
 Beskedenhed, at han vandt alles Hjerter, og ud-
 bredte den for en Skole saa vigtige, som fældne
 Kierligheds Aand mellem Disciple og Lærere ind-
 byrdes og mod hinanden. I før pristets hans Or-
 den, strænge Jagttagelse af sine Pligter, som ud-
 sprang af Kierlighed til Arbeidet, og ei af Egen-
 nytte eller Frygt; thi i hans lange Embedetid
 havde han, trods den strengeste Sparksomhed, havt
 trange Kaar; de dyre Tider havde gjort hans i
 Dansk Courant fastsatte Løn efterhaanden utilstræk-
 kelig, og, da hans Familie voksede, maatte han i
 de sidste Aar tage Elever i Huset, og saaledes
 uden Hvile arbeide ude og hjemme. Hans Embeds-
 iver kunde intet rokke; men hans Helbred blev,
 uden at man ahnede det, undergravet ved denne
 alt for store Anstrængelse, der midt i hans ædle

Virksomhed bragte ham i Graven. Sine Medlærere opfordrede Taleren til at efterligne den Saliges Dyder, til at stræbe efter at bevare Sjælens Munterhed og inderlige Kierlighed til deres i for Fædrelandet saa vigtige og ei med lidet Moisommelighed forbundne Arbejde, men hvis herlige Løn de og som han kunde fortjene; en Løn, som uafhængig af Vre og Godes, boer i det stille Sind, der veed med sig selv at have røgtet sit Kald. Disciplene opfordredes til at bruge deres flygtige Dage og deres Evner saa vel, som han anvendte sin Ungdom, og saaledes leve værdige deres elskede Lærers Jhusommelse. Baade Lærere og Disciple ønskede Taleren, at den Gen-
drægtigheds Aand, som den Afdøde udgjød over Skolens hele Samfund, maatte stadigen hvile over dem og arves paa deres Efterkommere.

•
 Før Taleren blev sunget:

Lyd Smertens Sang! vor stille Graad
 skal ved den Godes Minde flyde.
 O Gud! det var dit vise Raad!
 Dog — bittre Taarer vi udgyde.

Hvor glade gif vi ved hans Haand,
 og tænkte længe saa at vandre!
 Hvor kiert var os det milde Baand,
 hvormed han bandt os til hverandre!

Og da han sank paa Leiets ned,
 hvo haabed' ei, han skulde levet?
 Men knust er Haabet, Hiertet med;
 Af! Baandet er nu sønderrevet.

Han venlig stod nys blandt os her;
 nu har vi lagt ham kold i Jorden.
 Os vogter ei hans Die meer,
 og uden Hyrde vanker Hiorden.

Vor elskte Schultz! Du borte er;
 din fromme Siel til Gud mon drage;
 men dine Venner, Lærlinger
 kun Minde har og Savn og Klage.

Af Hiertets Væld vi græde maae;
 det tunge Slag os alle rammer.
 Med arme, faderløse Smaae,
 med Enken blande vi vor Jammer.

Efter Taler:

Smertens Braadde fløves,
 høie Beeraab døves
 ved vor Tøn til Gud.
 Troe og Haab oprinder
 mildt, som Solen skinner
 giennem Skyens Brud.

O! Gud kun med din Billie
 nedfalder Spurven død.
 Du flædte Markens Lilie,
 som Stormen sønderbrød.
 Du raader vore Skiebner,
 har talt hvert Hovedhaar:
 den Troe vort Bryst bevæbner,
 at det i Kamp bestaaer.

Det Ord, Du til os taler:
 "Hos Gud er Salighed!,"
 Det kraefig os hushaler,
 det dulmer Smerten ved.
 Du Enkes Qual vil lindre,
 fra Dig hun Kraft vil faae;
 Du naadig vil erindre
 de faderløse Smaae.

Vor Schultz! vi vil velsigne
 den Stund, Du vandred' her,
 og stræbe Dig at ligne
 i blid, retsindig Færd.
 Din Aand skal os omsvæve,
 vor Lærer og vor Ven!
 blandt os dit Minde leve
 her, hvor dit Liv svandt hen.

Fader! styrk os Svage,
 at de onde Dage
 maae som Fadertugt
 bære Livets Frugt!
 Os, som er tilbage,
 styrk, at vi kan drage
 trostlig, som vor Ven,
 til Dig, Fader! hen!

Det af Hr. Adjunct Fibiger som Indbydelses-
 skrift forfattede Epicedium var følgende:

Τίς ὀίδεν, εἰ τὸ ζῆν μὲν ἐστὶ κατθανεῖν, ἢ
 τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν; — —
 Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γῆρας
 φυντ' εἰς γῆαν τα δ' ἀπ' αἰθερίου
 βλαστοῦντα γονῆς, εἰς οὐράνιον
 πόλον ἦλθε παλιν.

(Euripid. in Fragm.).

Quid moesto qverulas effundo pectore voces,
 quid carum, tristi pectine, tento plus
 a leto revocare caput? si fletibus obstat,
 si fati nulla mobilis ordo prece est!
 Cur animi frustra sensus expromere conor,
 carmina vel fidibus nectere digna viro?
 si nec lingua valet justam cantare qverelam,
 arsque mihi pariter si ingeniumque deest!—

At poscunt luctus, at poscit nos venerandi
 doctoris, patris sancta anima et merita,
 pectoris ut grati quid dictent sensa, tenella
 dicere tentemus voce; jubet pietas
 ferre tuo dona hæc busto, licet artificis non
 plexa manu sarta, heu! roscida sed lacrymis —
 heu madefacta oculis, vegetum te qui modo læti
 cernebant, merito semper amate pater!
 Nam vultu, verbis totum sensuque paterno
 hoc, memores, caro nomine te pueri
 adpellant cuncti, qui fletibus ante sepulcrum
 mittunt, æternum flende! tibi inferias. —
 Plangite! et in luctus animos date, liberi et uxor!
 et pueri et juvenes, atque senes gemite!
 Illius castum longo qui pectus habetis
 exploratum usu! Vos et amicitiae
 NOSTRO, et vos nodo conjuncti dulcis amoris,
 hamata tetigit quos dolor indomitus
 cuspidem, dum socium, genitorem, dumque maritum
 tam fidum, ingenuum, sollicitumque pie
 ploratis! — vos et, placidus quos ille probusque
 vocibus et blandis, ac vigili studio,
 ad nitidos duxit fontes pulcrique bonique
 Palladiæ artes — illius ad tumulum
 plangite et in luctus animos date, plangite cuncti!
 et pueri, et juvenes, atque senes gemite! —
 Præcipiti penna nobis sic labitur hæcce
 vita, et quantula sint munera pulveræ

terræ, defuncti a busto nos ora monemur

tollendo ad regni lumina siderei. —

Dic, homines o tu, qui justo examine pendis,

tu, cui præstrinxit purpura nulla oculos,

pulchrior illane sit, quæ in marmoreis monumentis,

arma canente tuba, Fama superba sedet,

quam cineres qui ornat civis recta usque secuti

flos speciem tenuis, splendidus at lacrymis. —

Quadrupedes diros freno flagroque fatigans

tartareo, belli sangvinolenta Soror,

scilicet herois lateri adstans, flectit habenas,

curribus hic Martis dum volat, arma tonans,

per terras, calido et late rigat arva cruore,

in validasque arces, ceu deus ignipotens,

fulmina contorquet, comites cui sunt rabida Ira,

Clamorque horridus, pallidus atque Timor.

Ecce triumphales surgunt portæ, ac redeunti

circum illustre caput laurus odora viret.

Scriptum aurum radiat narrans facta exitiosa,

nimirum, et fallit gloria tempus edax. —

At sapiens, recte at felix modo dicier ille

dignus erit, gratis tempora cui latebris

prætereunt, instar rivi, per florida prata

silvasque irriguis lene sonantis aqvis,

cujus ad umbrosas residens ripas procul audit

tranquillus pastor murmura sæva maris.

Illius ambitio demens non pectora vexat,
 sentibus haud implet tetra cor invidia;
 nec tamen aut hebetem, segnemve vocaris eundem;
 — nempe humilis casa est; pectus at alta capit!
 Pauperiemque pati callet durosque labores;
 armaque et is sumit, sola sed in vitia,
 is tacitis victor precibus procumbit ad aram,
 audit quæ Virtus, verus Honorque bonos. —

Ac non ultimus hasce quidem procedit ad aras;
 vix est, cui faveant numina iusta magis,
 quam teneram pubem patriæ qui reddidit aptam,
 officium sancta relligione colens.

Ignis de coelo repetiti luce Prometheus
 hicce animos alma suscitât atque fovet:
 hunc dulcis patriæ vere dicamus amantem,
 præmia qui temnens gloriolæ fragilis,
 contentus modico, mitis, frontemque modestus;
 ast idem et constans, propositique tenax,
 rebus in angustis virtutem passibus æquat: —
 adspicias illum luminibus placidis,
 cara parens! natum, cui tot lætissima debes
 artibus insignes muneribusque viros! —

Schultzius, heu! vixit, moesti quem plangitis omnes,
 vos, o, qui veram hanc noscitis esse viri
 effigiem — ad puri migrasti templa beatus
 ætheris, et patrem haud amplius excipiet

læta domus, natæ non oscula dulcia carpent,
 nec petet amplexus uxor amata tuos!
 labraqve compressit jam lamentabile fatum,
 e quibus est toties missa salutifera
 vox pueris, toties qui præcipientis ab ore
 pendebant — fletis! — clausa sed illa manent!
 Dexterâ pulvis erit, dextræ quam jungere amicis
 gaudebas, tibi enim par manus atqve fide
 pectus, — solaqve erunt sævi solatia casus
 ante domum gelidam stantibus hæcce tuam:
 quod retro in terram sidunt terra edita cuncta; —
 ast coelo orta polum sidereum repetunt. —

P. G. Fibiger,
 Adjunctus Scholæ.

V. Skolefrister.

Gamle Efterretninger om Fuglse. Herred i Laaland, af utrykte Haandskrifter. Andet og sidste Heste, udgivet som et Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Odense Cathedralskole i Sept. 1811, af L. Trojel, forhen Overlærer ved bemeldte Cathedralskole, nu Rector ved Fredericia lærde Skole. Odense 1811. 30 S. 8.

Dette Program indeholder Fortsættelse af de Efterretninger, hvoraf Begyndelsen, med Dplys-

ning om samme tvende Kilder, var meddeelt i et foregaaende Indbydelseſſkift. S. diſſe Annaler 1811 2 B. S. 105 f. I dette Hæfte finder man vedkommende Præſters Eſterretninger om 10 Sogne, alle meget korte, undtagen Beſkrivelsen over Øſtofte Sogn, der af 30 Sider indtager 14, og er forfattet af Præſten Jacob Jacobsen og undertegnet den 8 Dec. 1624. Anm. udhæver nogle Notizer. Den Lund paa Odden ved Stranden, hvoraf Nebbelund har ſit Navn, var allerede 1624 aldeles afhugget og ødelagt. I Firſted Kirke har Landets Geiſtlighed i Middelalderen holdt dens Landemoder og Forsamlinger, hvorpaa det yngre Manuscript anfører ſom Beviis følgende Documenter, betreffende Kubbelykkes Bortgivelse til Præſtebolig:

Universis Christi fidelibus, ad quos præsens scriptum pervenerit, Johannes Hynderbergh, sacræ rector ecclesiæ Thorebye, officialis venerabilis in Christo Patris ac Domini, Domini Vol-demari, divina miseratione Episcopi Otthoniensis, per Lalandiam in spiritualibus generalis, salutem, crescentiam et orationes in Domino salutares! Cum illa, quæ inter contrahentes aguntur, ob labilitatem memoriæ hominum oblivionis defectum inciderent, nisi scripturæ testimonio longum servarentur in ævum, sicq. lucidius veritas, dum opus fuerit, in lucem redeat, ut

videatur ab omnibus, ne avaritiæ, victui, deservientes de sua malitiosa machinatione commodum possint diutius apportare, coram omnibus, quorum interest, seu interesse poterit in futurum, in verbo veritatis protestamur, quod Anno Dni MCCCLXXXII. tertia feria proxima post Dominicam Trinitatis synodo generali in Ecclesia Tyersted, præsentibus honorabilibus viris, Dnis Sacerdotibus universis et singulis Ecclesiarum Rectoribus dictæ terræ Lalandiæ, aliisque providis viris et famosis nobilibus laicis, qui pro tunc propter communè bonum universalis ecclesiæ terræ Lalandiæ pristinæ convenerant constituti discreti viri, æternæ suæ felicitatis memores, considerantes, mundi cursus breves et vagos fore, videlicet quidam Petrus Gallæ, Petrus Hertey, Jo. Hertey, Petrus Drumma, Petrus Jan..., Jo. Guldmundesen, Matthæus Wechæ, Jo. Lauridz, quædam Botild. Galles, Bo. Friis, parochiani Ecclesiæ Tyersted præfatae, terras dictas Rubbelychæ sibi pertinentes ad mensam Sacerdotis Parochialis in Tyersted sano animo et matura deliberatione cum omnibus et singulis adjacentiis, aquis, pratis, sylvis, pascuis, rubetis, humidis et siccis ad omnes fines camporum, nullis duntaxat exceptis, rite et rationabiliter in salutem animæ suæ contulerunt, et secundum canonicum jus scotaverunt, Dno Paulo medio tempore eius.

dem Ecclesiæ Rectore scotationem legitimam acceptante, jure perpetuo sine cuiuscunq. reclamatione veraciter possidendas. Ita quivis plebanus, quicunq. fuerit, dictas terras libere possideat, et in usus habitandi juxta velle disponat et disponere debeat, eisdemq. pacifice perpetuis temporibus fruatur, memoriamq. animarum suarum in missis, vigiliis, orationibus, prædicationibus ac aliis piis exercitiis divina stipendia redens in perpetuum habeat, quæ facere sibi inspiraverit clementia Salvatoris. In cuius protestationis cautelam et ad dimovendam futuram calumniam sigillum nostri officii una cum sigillis honorabilium virorum Dominorum quorundam distincte audientium, videlicet Hermanni in Maxkov, Erenberti in Saxföpinge, Johannis in Rosked, Hermanni in Rothebye, Marquarti in Hildested, Lamberti in Gerindleue, Matthiæ in Döllefylde, Johannis in Bursoe, Olai in Arninge, Petri in Herriß Kirke, et Michaelis in Sylse præsentibus sunt appensa. Datum et actum anno, die et loco supradicto.

Nu følger Biskoppens Confirmation saaledes:

Voldemarus Dei gratia Episcopus Otthoniensis universis Christi fidelibus, ad quos præsens scriptum pervenerit, salutem et mutuam in Domino caritatem! Dudum, divina clementia in mentes fidelium provocante, terras quasdam dic-

tas Rubbelyche quidam Parochiani in Tyrsted terræ Lalandiæ nostræ Dioecesis ob salutem animæ suæ ad mensam sacerdotis in Tyrsted cum omnibus et singulis pertinentiis, prout scottatione legitima et jure canonico per literas officialis nostri de synodo generali sub fideli bonorum testimonio nobis porrectas sufficienter edocetur, contulerunt perpetuo sine omni reclamatione possidendas; Nos igitur sacro illorum desiderio admoniti, ne ipsi Sacerdotes Parochiales aliquas incurrant molestias, juxta dictorum fidelium voluntates, literas et acta discretorum promissorum in nomine Domini tenore præsentium roboramus et confirmamus, inhibentes sub pæna excommunicationis, ne aliquis, cuiscunq. conditionis aut status extiterit, plebanum prænominatæ Ecclesiæ Tiersted, quicunq. fuerit de cætero, de ipsis terris aliququaliter molestet seu infestet in futuro. Qvas terras in gremio sanctæ matris Ecclesiæ ad præsens recepimus a nobis et nostris Successoribus canonice defendendas. Datum anno Dni MCCCLXXXIII in profesto Sixti Papæ, et martyris nostro sub secreto præsentibus impenso. (Underkrifterne mangle.)

Tiersted Præstegaard blev ødelagt, da de Lybske afbrændte Lolland, hvorefter Mensalgaarden, Rubbelyche, i Annexet Skjoring blev benyttet som Præstegaard. Østøfte Sogn har sit Navn af,

at det er det østerste Sogn i Sønderherred. Det kaldtes fordam Skovbyer; men da den skovbegroede Strækning efterhaanden blev opryddet til dyrket Land eller Toster, gav man denne Navn af Østre-Tostter. Kirken er under Pave Clemens 6 d. 4 Jul. 1345 af Erkebiskop Johannes og elleve andre Biskopper indviet til Apostelen Peder, ifølge et Pergamentsbrev med 12 Biskopers Navne og underhængende Seigl (hvilket altsaa Præsten Jacobsen formodentlig endnu i Aaret 1624 har haft for sig). Under Overkriften: *Habitus parochianorum* gives om den Tids Klædedragt der i Egnen følgende Underretning. "Hvis Sognefolkene Klædedragt vedkommer, haver den i gamle Dage været enfoldig og alvorlig. Mændene de bare Kiortler hængende midt neder paa Laaret; paa Ryggen sad 2 store Kolder, og 2 over hver Albue for Styrkes Skyld. Den nederste Part af deres Klædedragt var Buxer og Hoser udi eet, hvilket de kaldte Broghoeßer. Paa Hovedet havde Hver et lidet Bonnet, som var nopped, hvilket de kaldte Mophett og paa Fodderne Tuenge Skoe. — Kvinderne, naar de ginge til Kirke, brugte over dennem deres Skjorter af adskillige Farver, at de og paa andre Tider dennem kunde bruge at gaa: udi uden videre Beføstning. De og vel brugte til Prydelse blankt Sølv og forgyldt, at,

naar Eaadant blev gammelt og forslidt, duede Stykkerne at giemme."

"Hus og Gaard var prydet med allehaande Bohav; Kammer og Kielder frydede dem med adskilligt Forraad. *Aetas vertit omnia.* Nu skal man ei stille Bønder og Borgere fra hverandre i Klædedragt, eller Borgerster og Bønderqvinder, saa at mange af disse Bønderfolk have byttet med deres Forsædre mere Ganimedis; for Tarvelighed Hofart i Klæder, for velbygte Gaarde og god Formue tomme Huse og bedrøvet Fattigdom. *Omnia cedant in meliora!*" Angaaende en Jordlod, som er skænket til Østøste Præstegaard, fortæller Indberetningen Følgende: "Til denne Præstegaard er givet af en S. Velbyrdig Jomfrue for mange Aar forleden et Rud i Skoven (som vi kalder) eller et lidet Enemærke og Skovhave med noget Algerland, Engbund og Skov, som kaldes *Siberud*. Stedet haver sit Navn af Jomfruen. Hun hed Jomfru Sibilla, og derfor med gammelt Navn kaldes Haven efter hende *Sibils Rud*. Udi dette Rud ligge nogle store Stene sankede, og siges efter gammel Beretning, at denne Jomfrue lod lægge med Forsæt at ville lade der opbygge et Kapel. Men midlertid døde hun, og siges at ligge begravet strax Vesten Ruddet i en Høi omsat med Stene, som store ere, og kaldes *Sibils høi*. Og ligge

dette Rud strax ved Skillet mellem Østøfte-Sogn og Stockemarle-Sogn." Paarup Bye, bestaaende af 8 Gaarde og 5 Gadehuse, laae dengang til Sorø. Erichstorp Bye angives at have sit Navn af en Befæstning, "som haver ligget Norden ved denne Bye, hvor endnu er til Siune en breed Vold eller Plads, med 2 Rundgrave, og imellem begg eGravene en Omgang, og en Korsgang igiennem Volden, saa Omgangen ikke kan sankes, hvilket kaldes Slottet Erichstorp.. Ved Byen Langed hedder det: "Udi denne Bye ligger en breed Steen oplagt paa nogle andre Stene, hvilken Steen kaldes Altarsteen, og er en gammel Talehos Bymændene, at, før Østøfte Kirke blev opbyggt, da holdtes Messe og Gudstieneste hos denne Steen, og uddeeldes det hellige Sakramente, og efter gammel papistisk Viis paa denne Steen viedes deres Mad ic. Berettes og om denne Steen, at udi-en Præst Tid for mange Aarsiden, ved Navn Hr. Peders, Tid lod han sætte 6 Heste for en Sluffe, at age den til Præstegaarden, den at ville bruge, men der de kom uden Byen, blev Stenen saa tung, at de den ikke kunde drage, saa Hestene bleve fraspændte, og 2 Stude igien fraspændte, kunde hende til den forrige Sted lettelig drage. (Dette skete gierne in papatu, hvor mange selsomme Stykker skete)." I samme Bye laae 6 Gaarde, i Nærheden deraf et Enbygge med passe-

lig Jord og skøn Skov, kaldet Raalding, i Sierup Bye 5 Gaarde til den adelige Skole i Sorø. Saa historisk-statistisk mærkværdig som frimodig er følgende Hr. Jacobsens Beretning om Byen Haverlycke: "I Begyndelsen var denne By den bedste i Sognet, men nu med de ringeste, 5 store Gaarde afbrudte ere og lagte under Gaardens (Haverlyckegaards) Frihed, ikke udi den sal. Velbyrdig Mands (Lars Buchs) Tid alene, men og udi denne B. Mands Tid, som nu eier Gaarden, Velb. Erich Bilde til Kiærsgaard i Byen, som ved Bøndernes Jord formere Gaardens Eiendom. Stedet, hvor Herregaarden ligger, var oprindelig en Gaard, paabøedes af en Eiendomsbonde og laae under Kronen, men blev solgt til en Adelsmand. (Hvor lærerigt, om man havde saa detaillerede Efterretninger om alle Herregaardes Oprindelse og Tilvæxt!). Med Hensyn til Oldsager anmærker Hr. Jacobsen om samme By: "Midt i Byen ligger en stor Høi, omsat neden til med store Stene, som kaldes Korsehvien, og udaf denne Høi ere udgravne Folkebeen og Menneskers Hovedpander. Berettis af Oldtale, at skulle have standet paa denne Høi et Kapel ved Havn hellig Kors's Kapel. Om Byen Keenæs gives følgende Beskrivelse: "Denne By menis at have bekommet sit Navn udaf den Ort, som den er paabygt, som er et Næs

eller Odde, som udskyder sig i Stranden, og yderst paa Næsset ligger en Høi, kaldet Suæne. Høi, og holder Navnet deraf, at af Arilds Tid til denne Dag haver dette ganske Sogn holdt Vagt ved Vagt. Svende paa dette Sted, at Skibe i Feide-Tid ei skulle indkaste i Landet paa denne Plads Krigsfolk, og af denne Høi er vidt Udseende ud i Stranden. Denne Bye udi hvilelig Konning Woldemars Tid haver ligget til Wordingborrigs Lehn, som Old efter anden veed af at sige, og var et frit Birk, saa at Tingestokkene endnu ere til Siune paa Gaden næsten midt udi Byen. — Hele Bannholm Bye (11 Gaarde i Gaardsfæde, 6 Gadehuse) hørte til den adelige Skole i Sorø *). Midt imellem Keesnæs og Bannholm udi Skielled, ligger (S. 26) en Viig, som kaldes Svanevig, og skal have sit Navn deraf, naar Konning Woldemar seiled fra Wordingbore, kom Hs. Maj. med sin Jagt, Svanen, hvilken blev indlagt i denne Viig, og efter dens Navn siges Vigen eller Havnen at have Navnet Svane's Viig. Der pleier udi stor Storm og Vinters Tvang udi denne Viig at forsamles levende Svaner. Om de gamle Forfædre deraf

*) Næmlig som en Deel af det forrige Mariboe Klosters Gods, som til bemeldte Skole var henlagt.

have givet denne Havn sit Navn, veed man ikke.,
Derne Femøe, Fæøe og Alføe ere de sidste
Sogne, om hvilket Manuscriptet af 1624 med-
deler Efterretninger, men meget ufuldstændige.

VI. B l a n d e d e E f t e r r e t n i n g e r.

Til Slagelse lærde Skole er henlagt Konge-
tienden af Heininge Sogn i Sorø Amt, hvis
Hartkorn er 147 Tdr. 5 Skp. 2 Fdf. 1 Alb,
fordeelt paa 16 Gaardmænd, dels Eelveire, dels
Fæstebønder. I Sommeren 1811 begierte saa-
vel hine som disse Høsbønde, i Henhold til
Forordningen af 8 Jan. 1810, alle 3 Tiender
fastsatte til en bestemt bestandig Afgift. Ved
Tiendecommissionens Fragtning af 22 Jun. 1811,
med hvilken Kirke- og Præstetiendens Tiere have
erklæret sig tilfreds, og i hvilken Directionen for
Universiteterne og de lærde Skoler derefter ogsaa
paa Slagelse lærde Skoles Vegne har acquiesce-
ret, forsaavidt bemeldte Sogns Kongetiende an-
gaaer, er det bestemt, at af de 16 Jordbrugende
skulle til nysnævnte lærde Skole svare aartigen

10 Gaardmænd, hver 7 Tdr. 6 Skp. 3 Fdf. Byg.

3 Gaardmænd, hver 6 Tdr. 4 Skp. 3 Fdf. Byg.

3 Gaardmænd, hver 5 Tdr. 2 Skp. 3 Fdf. Byg.

i alt 114 Tdr. 2 Skp. Byg, som Bederlag for
deres Kongetiende, Bygget at erlægge i Natura

inden ethvert Aars Udgang i Slagelse eller Cor-
 for efter Tiendetagerens Anviisning.

Ved denne Bestemmelse erholder Skolen c.
 $6\frac{1}{4}$ Ekp. Byg pr. Tønde Hartkorn af hele Sogs-
 net. Total-Indtægten i Korn udgior 50 Tønder
 Byg mere, end i de sidstforegaaende Aar af be-
 meldte Tiende var svaret.

Ifølge Kgl. Resolution af 21 Jan. d. A. er
 en Aarhus Cathedralskole tilhørende Jordlod
 paa Grønfeld Byes Mark i Agrie Sogn, Mols
 Herred, Randers Amt, af Hartkorn 1 Tønde og
 af Areal $8\frac{1}{4}\frac{1}{1000}$ Tønder Land geometrisk Maal,
 som er boniteret til omtrent $5\frac{1}{2}$ Ed. Land, overdraget
 Capt. Møller til Møllerup til Eiendom mod en
 aarlig Afgift i Korn, nemlig 1 Ed. Rug
 at betale med Penge efter Middeltallet af de
 sidste 10 Aars Capiteltaxter, hvilket forandres
 hvert 5te Aar, og en Kjøbesum af 125 Rd.
 eengang for alle. Den aarlige Afgift i Korn
 eller sammes Beløb i Penge hæfter stedse paa
 Jorden og gives deri første Prioritets Pant og
 Sikkerhed. Alle af Jorden gaaende Skatter og
 Afgifter eller andre Byrder, af hvad Navn næv-
 nes kan, udredes af Kjøberen uden mindste Ud-
 gift for Skolen.

I Leie af denne Jord havde Skolen i den sidste Tid havt 8 Rd. aarlig.

I Skoleaaret fra 1 Oct. 1811 til ult. Sept. 1812 er Beneficiaternes *) Antal ved de lærde Skoler i Danmark og Norge i alt 256. Deraf ere Gratister 72, Stipendiater 184. Beløbet af den Sum, der i samme Skoleaar efter de af Directionen approberede Stipendieforslage **) er tildeelt samtlige Stipendiater, udgjør 3770 Rd., hvoraf 1920 Rd. ere bestemte til strax at udbetales vedkommende Disciple, men de øvrige 1850 Rd. til for dem at oplægges, for siden ved deres Dimission og i Løbet af deres første academiske Aar at udbetales i tre Terminer paa den i Skoleforordn. §. 81 foreskrevne Maade.

*) Beneficiater kaldes de, som nyde Beneficium enten af fri Underviisning eller tillige af Pengestipendium. Det første Slags Beneficiater kaldes Gratister, det andet Slags Stipendiater.

**) Disse Forslage indsendes af Rectorerne ved ethvert nyt Skoleaars Begyndelse. Idn. 7 Nov. 1809 §. 82.
